

УДК 338. 45

Богдан Андрушків, Ігор Стойко

ФЛАГМАНСТВО ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ІНІЦІАТИВ. ЄВРОПЕЙСЬКІ АСПЕКТИ

Зроблено аналіз стратегічних ініціатив Європейського Союзу щодо прискорення інноваційного розвитку, покращення взаємодії науково-дослідницьких установ та бізнесових структур.

Сучасна динамічно мінлива світова економіка потерпає від негативних наслідків глобальної фінансово-економічної кризи. Відтак першочерговим завданням для її стабілізації є адаптація до нових реалій сьогодення. Власне такі умови забезпечують формування передумов для інтелектуального та інноваційного оновлення економіки й суспільства.

У березні 2010 року Європейською радою було затверджено стратегію соціально-економічного розвитку Євросоюзу на період до 2020 року «Європа 2020: Стратегія інтелектуального, стійкого і всеосяжного зростання» («Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth»), у якій викладено уявлення про соціальну ринкову економіку Європи в XXI столітті, скориговану з урахуванням уроків кризи. «Лісабонську стратегію» 2000-го року має замінити нова програма розвитку «Європа 2020», що забезпечить високий рівень зростання та зайнятості в ЄС.

У стратегії «Європа 2020» на перший план висувуються три взаємодоповнюючих пріоритети:

- інтелектуальне зростання: розвиток економіки, що спирається на знання та інновації;
- стабільне зростання: сприяння ефективнішому використанню ресурсів, створенню більш екологічної, і, найважливіше, конкурентоспроможнішої економіки;
- загальне зростання: створення економіки з високим рів-

нем зайнятості працездатного населення, що забезпечує згладжування соціальних і територіальних відмінностей.

Для реалізації Стратегії передбачається інвестування 3% ВВП ЄС у дослідження та розроблення.

Європейська Комісія запропонувала «сім флагманських ініціатив» для стимулювання прогресу по кожному з пріоритетних напрямів:

1. «Інноваційний Союз» (Innovation Union) із завданням покращити загальні умови для досліджень та інновацій і полегшити їм доступ до фінансування з тим, щоб новаторські ідеї перетворювалися на товари та послуги, що забезпечують економічне зростання і створюють робочі місця.

2. «Молодіжний рух» (Youth on the move). Мета цієї ініціативи — підвищення ефективності освітніх систем і допомога молодим людям вийти на ринок праці.

3. «Європейська програма дій в галузі цифрових технологій» (A digital agenda for Europe) із завданням прискорення впровадження високошвидкісного Інтернету й використання переваг єдиного ринку електронних послуг для населення та комерційних компаній.

4. «Ресурсно-ефективна Європа». Мета — впровадження нових ресурсно-ефективних та екологічно чистих технологій.

5. «Промислова політика, адаптована до умов глобалізації» (An industrial policy for the globalisation era) повинна поліпшити умови ведення ділової діяльності, особливо для малих і середніх підприємств, а також сприяти створенню сильної та стійкої промислової бази, конкурентоспроможної у глобальному масштабі.

6. «План з розвитку нових професійних здібностей і робочих місць» (An agenda for new skills and jobs) ставить за мету модернізувати ринки праці і відкрити для людей нові можливості за рахунок розвитку їх навичок протягом усього їхнього життя, з тим, щоб підвищити рівень зайнятості працездатного населення і забезпечити кращий баланс попиту і пропозиції на ринку праці, в тому числі за рахунок мобільності робочої сили.

7. «Європейська програма по боротьбі з бідністю»

(European platform against poverty) повинна забезпечити згладжування соціальних і територіальних відмінностей, з тим, щоб плоди, отримані від економічного зростання, й робочі місця ділилися широко, і щоб люди, що живуть в умовах убогості й соціальної ізоляції, отримали можливість жити в гідних умовах і брати активну участь у житті суспільства.

Реалізація запропонованих ініціатив дасть можливість досягнення інноваційної конкурентоспроможності України на основі:

- вибору стратегічних пріоритетів з урахуванням інтересів зацікавлених сторін;
- транскордонного поєднання зусиль науковців для здійснення досліджень та розроблень;
- подолання фрагментації та дублювання досліджень та розробок;
- ефективної взаємодії науки та бізнесових структур у рамках програм державно-приватного партнерства в науково-дослідній та інноваційній сферах;
- моніторинг результатів інноваційного розвитку з можливістю подальшого корегування стратегічних напрямів розвитку залежно змін внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Нещодавно служба дослідження громадської думки Європейської комісії «Євробарометр» опублікувала результати проведеного в 27 країнах — членах Європейського Союзу опитування, спрямованого на з'ясування ставлення громадян до науки і технологій. Ці дані становлять особливий інтерес у зв'язку з підтримуваною Європейським Союзом інтеграцією України в європейський дослідницький простір.

Результати дослідження громадської думки свідчать, що 79% європейців цікавляться науковими відкриттями і новими технологічними розробками. Таких європейців більше, ніж громадян, які слідкують за новинами спорту (65%), культури і мистецтва (69%), а також політики (68%). Показово, що проблемами навколишнього середовища та медичних відкриттів, які напряму пов'язані з наукою і технологіями, цікавляться відповідно 88 і 82% європейців.

Ставлення європейців до рівня фінансування наукових дослі-

джен у Європейському Союзі розподілилося таким чином: 31% вважають його недостатнім, 32% — адекватним і лише 7% — надто високим. Примітно, що 17 червня 2010 року Європейська рада затвердила нову європейську стратегію розвитку «Європа 2020», що включає п'ять пріоритетів, з яких другим є поліпшення умов для наукового і технологічного розвитку, зокрема збільшення до 3% ВВП сукупного рівня державного та приватного інвестування в ці галузі.

Аналізуючи аналогічні опитування в масштабах України, можна стверджувати, що для українців ці відсотки будуть наполовину меншими, що вказує на набагато нижчий рівень життя українців і зміну, у зв'язку з цим, життєвих пріоритетів.

Більшість європейців (64%) вважають, що Європейський Союз має розвивати співробітництво з ученими третіх країн. На цей час програма наукових досліджень і технологічного розвитку Європейського Союзу повністю відкрита для участі українських учених у спільних проектах та отримання фінансової підтримки. Українські наукові організації навіть можуть виступати координаторами таких проектів. В Україні працює Офіс спільної підтримки інтеграції України в європейський дослідницький простір, який фінансується Європейським Союзом згідно з політикою європейського сусідства і партнерства.

Отож, вивчення та узагальнення досвіду Європейського Союзу щодо запровадження стратегічних ініціатив, заснованих на широкій взаємодії науково-дослідницьких установ та бізнесових структур, повинен створити ґрунтовний фундамент системних інноваційних перетворень на основі оновленої стратегії інноваційного конкурентоспроможного розвитку України з можливістю у майбутньому стати учасником нової програми «Горизонт 2020», яка поєднує програми 7 РП, СІР (Competitiveness and Innovation Framework Programme) та ЕІТ (European Institute of Innovation & Technology). Законодавчий пакет даної нової рамкової програми ЄС прийнятий Колегією Європейської Комісії 30 листопада 2011 року.

Ціль програми — максимальне використання результатів нау-

кових досліджень, що фінансуються Євросоюзом, для стійкого розвитку Європи, вирішення проблем, що постали перед нею — зміна клімату, енергетична і продовольча безпека, здоров'я і старіння населення.

Пріоритетами даної програми є:

- підвищення якості науково-дослідної бази;
- лідерство в промислових та високоефективних технологіях;
- розв'язання важливих соціальних питань.

Горизонт 2020 — наступна Рамкова програма, направлена на дослідження та інновації (2014–2020), нова інтеграційна система фінансування з попереднім бюджетом 80 мільярдів євро, яка включає фінансування досліджень та інновацій. Цілком очевидно, що для України на даний момент реалізація останніх етапів 7РП — це міст до проекту «Horizon 2020».

Bohdan Andrushkiv, Ihor Stoyko

EUROPEAN ASPECTS OF TECHNOLOGICAL INITIATIVES REALIZATION

Strategic initiatives of the European Union for acceleration of innovative development and improvement of science and businesses cooperation are analyzed.